

מסע אל המקום הנמוך בעולם: 10 עובדות על על ים המלח

חוקרים, מגלים וקוראים יחד
(פעילות אינטראקטיבית)

התחל מסע

10 עובדות על ים המלח

מאת: מיכל בן דוד

- (1) ים המלח נמצא 424 מטרים מתחת לגובה פני הים, והוא המקום הנמוך ביותר בעולם.
- (2) ים המלח קרוי גם "ים המוות" מפני ששום בעל חיים לא מסוגל לחיות בתוך המים המלוחים שלו.
- (3) המלחים והמינרלים שיש במי הים גורמים לכך שמי שנכנס אליו צף בלי שום מאמץ.
- (4) כשטועמים את מי ים המלח מגלים שיש להם טעם מר. הסיבה היא שחוש הטעם שלנו "מתבלבל" מהמליחות הגבוהה ובטעות גורם לנו לחשוב שמדובר בטעם מר ולא מלוח.
- (5) המלך הורדוס היה בין הראשונים שהבינו שמי ים המלח והבוץ שסביבו הם בעלי סגולות רפואיות.
- (6) המלכה קליאופטרה השתמשה במי ים המלח כחלק משגרת הטיפוח והיופי שלה.
- (7) בים המלח קשה יותר להשתזף. הסיבה: המרחק הגדול של הים מהשמש גורם לכך שפחות קרינה מגיעה למי שנמצא באזור.
- (8) בים המלח כמעט לא יורד גשם. חוקרים טוענים שבעוד 200 שנים ים המלח יתייבש לגמרי.
- (9) בשנת 2011 התמודד ים המלח בתחרות "שבעת פלאי עולם", שבה בוחרים אתרים מרשימים או יוצאי דופן. מתוך 439 אתרים הגיע ים המלח למקום הארבעה עשר וכמעט הוכרז כאחד משבעת פלאי עולם.
- (10) הכביש שעובר בסמוך לים המלח (כביש 90) נרשם ב'ספר השיאים של גינס' והוא הכביש הנמוך ביותר בעולם.

לקוח מתוך: כתב העת "סימניה".

מדריך למורה: לוח בקרה פדגוגי

אתגרים וחסמים אפשריים

טקסט דחוס רעיונית: עומס של עובדות מדעיות (היעדר שקיעה, התייבשות).
פתרון: חלוקה ל-3 תחנות קריאה.

צורך בידע מוקדם: היכרות עם קרינה ופלאי תבל.
פתרון: הזרקת מידע בשלב טרום-קריאה.

משלב לשוני גבוה: שימוש במילים נרדפות ומורכבות (סגולות, משמעות שאולה).
פתרון: משחק מקדים לפענוח צפנים.

הזדמנויות בהוראה

הרחבת ידע עולם: קישור לדמויות היסטוריות (הורדוס, קליאופטרה) ומושגים גלובליים (שיאי גינס).

פיתוח ידע לשוני: חקר מילים הומופוניות (מלח/מלך) ותפקיד המירכאות בטקסט מידעי.

קידום שטף קריאה: חלוקה מתודית וקריאה מנוטרת לשיפור דיוק.

הודעה דחופה למגלים הצעירים!

ים המלח, המכונה 'ים המוות', מסתיר
בתוכו סודות עתיקים, תופעות טבע
נדירות והיסטוריה של מלכים ומלכות.

משימתכם: לאסוף 'נקודות תגלית' לאורך
הקריאה, לפצח את החידות ולהפוך
למומחי ים המלח הרשמיים. האם
אתם מוכנים לאתגר?

תחנת מכ"ם: סורקים את השטח (מודל KWL)

יעד החקר

מה עוד היינו רוצים לדעת
לפני שנצא לדרך?

מפענחים ויודעים

מה ניתן להסיק מהכותרת
"10 עובדות על ים המלח"?

מה אנחנו כבר יודעים על
המקום הזה? האם מישהו
ביקר בו?

משחק חימום: מילים בתחפושת (מילים הומופוניות)

התאימו את הפירוש המעורבל למילה הנכונה כדי להרוויח את הרמז הראשון שלכם!

לוח מחוונים לקריאה: בקרת מהירות

קראו את הטקסט בקצב המאפשר הבנה. בסיום כל פסקה, שאלו את עצמכם: מה הבנתי?

- אם אתם מרגישים שהתוכן אינו מובן לכם מספיק, עצרו!
- האטו את קצב הקריאה.
 - קראו שוב.
 - זהו מילים המעכבות אתכם ונסו להבין את משמעותן מההקשר.

אם הבנתם את התוכן – יש לכם אור ירוק. המשיכו הלאה במסע.

טקסטון העשרה: הידעת?!

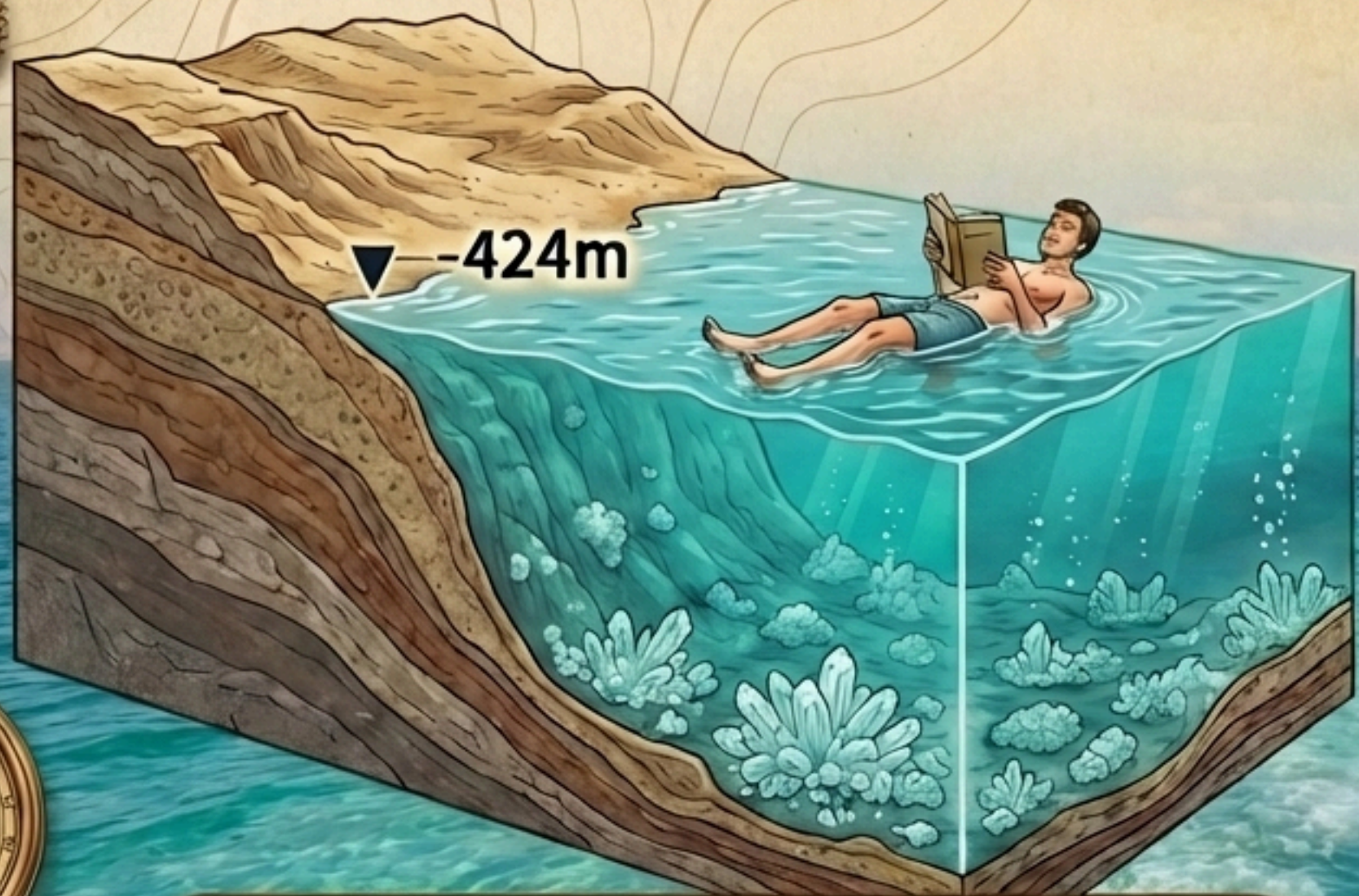
המלכה קליאופטרה: מלכת מצרים העתיקה, הידועה ביופייה ובכוחה. אגדות מספרות שהיא השתמשה באוצרות הטבע של אזור ים המלח לטיפול ושמירה על נעוריה.

המלך הורדוס: מלך יהודה, המכונה 'המלך הבנאי'. נודע במפעלי הבנייה האדירים שלו, ביניהם מבצרים מדהימים כמו מצדה, ממש מעל ים המלח.

סיימנו את ההכנות. פותחים יומנים – מתחילים לקרוא!

תחנה 1: נתונים גיאוגרפיים ותופעות טבע (עובדות 1-4)

ים המלח ממוקם כ-424 מטרים מתחת לפני הים.

הוא נקרא "**ים המוות**" מכיוון שאף יצור חי אינו מסוגל לשרוד בו.

המליחות הגבוהה מאפשרת ציפה ללא מאמץ. בלוטות הטעם "מתבלבלות" כי הטעם המורגש הוא מר ולא מלוח כפי שהיה ניתן לצפות.

נקודת עצירה לשיח זוגות:

מדוע המקום זכה לכינוי המפחיד 'ים המוות'? ולמה בלוטות הטעם שלנו 'מתבלבלות' כשאנחנו טועמים את המים? הסבירו זה לזה.

תחנה 2: היסטוריה, רפואה והעתיד המדאיג (עובדות 5-8)

סגולות רפואיות שגילו הורדוס וקליאופטרה... קשה להשתזף בגלל המרחק מהשמש... כמעט לא יורד גשם, וחוקרים טוענים שבעוד 200 שנים ים המלח יתייבש לגמרי.

משימת עיבוד קצרה: מיינו את העובדות שקראנו לשתי קבוצות:

**(2) תופעות טבע הקשורות
לאקלים ולמיקום שלו.**

**(1) שימושים של האדם בים המלח
לאורך ההיסטוריה.**

תחנה 3: שיאים בינלאומיים (עובדות 9-10)

בשנת 2011 התמודד בתחרות
'שבעת פלאי עולם'
וכמעט הוכרז כאחד מהם מתוך
439 אתרים...

כביש 90 עובר בסמוך ונכנס
ונכנס לשיאי ג'ינ'ם ככביש
הנמוך בעולם.

נקודת עצירה וחשיבה:

כיצד מידע זה קשור למה שקראנו בכרטיסיות
המידע בתחילת השיעור? מה הופך מקום
לראוי להופיע ב'פלאי עולם' או בספר שיאים?

כרטיס יציאה: פותחים את תיבת האוצר (חלק א')

איתור מידע

באיזו שנה התמודד ים המלח בתחרות פלאי עולם?
(א. 2024 | ב. 2011 | ג. 200 | ד. 439)

שאלות בזק: מהו מספר הכביש הסמוך?
מדוע קשה להשתזף שם?

אוצר מילים

המילה 'סגולות' בהקשר של ים המלח (עובדה 5)
פירושה:
(א. אבחנות | ב. צבעים | ג. תכונות | ד. מגבלות).

כרטיס יציאה: מעמיקים חקור (חלק ב')

היסק ואינטגרציה

- **היסק מתוך הטקסט:** בהתבסס על עובדה 8, מדוע לדעתכם חוקרים טוענים שים המלח יתייבש בעוד 200 שנים? (חשבו על הקשר בין כמות המשקעים לבין אידוי).

- **היסק חוץ-טקסטואלי:** מדוע, לדעתכם, מדינות מתגאות כל כך בכך שאתרים משטחן מופיעים בספר 'שיאי גינס'?

עין ביקורתית: מבנה והערכה (חלק ג')

הערכה וביקורת:

לאורך הטקסט הכותבת משתמשת במירכאות סביב מילים מסוימות (למשל: 'ים המוות', "מתבלבל").

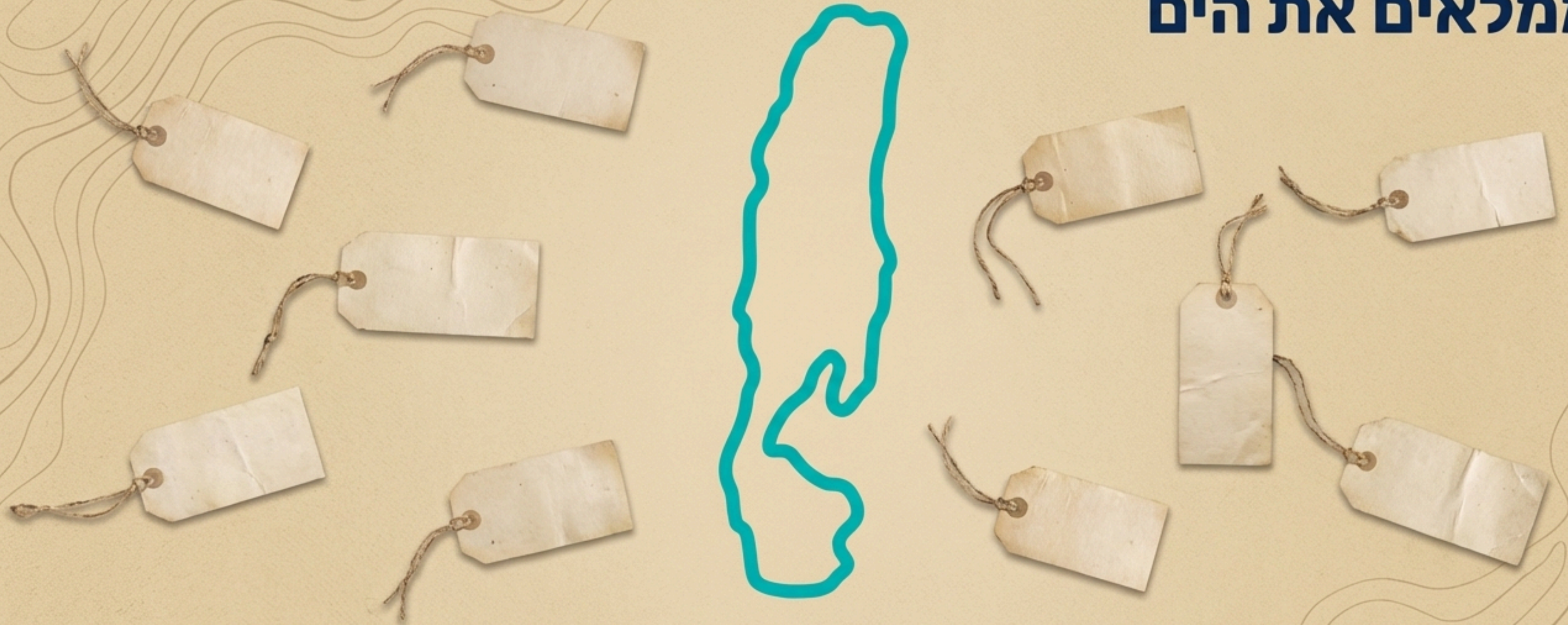
בחרו דוגמה אחת והסבירו: מהי מהי מטרת השימוש במירכאות במקרה זה? (האם זהו ציטוט, כינוי, או שימוש במילה במשמעות שאינה רגילה?).

מבנה הטקסט: מהו המבנה הרטורי של הטקסט שקראנו?

- (א. סיפור עלילתי מדומין | ב. רשימת עובדות מידעיות | ג. שיר תיאורי | ד. כתבת טיעון ושכנוע).

מסכמים במילות מפתח: ממלאים את הים

משימה: אילו מילים 'נזרוק' לתוך הים שלנו כדי לסכם את הכתבה? חלצו מהטקסט 7-10 מילות מפתח שמייצגות את הרעיונות החשובים ביותר שקראנו (למשל: מלח, נמוך, הורדוס... המורה יקליד את הצעותיכם על הלוח).

יומן מסע: משימת כתיבה ורפלקציה

משימת כתיבה: כותבים גלויה!

דמיינו שאתם כותבים לחבר שגר בחו"ל.
המליצו לו לבקר בים המלח בביקורו הבא,
ושלבו במכתב לפחות שתי עובדות
מדהימות שלמדתם היום מהטקסט.

רפלקציה אישית:

איזו עובדה הכי הפתיעה אתכם או
עוררה בכם רגש במהלך הקריאה?
נמקו מדוע בחרתם דווקא בה.

מנפצים מיתוסים: שולחן הניתוחים

סמנו 'אמת' או 'מיתוס' בהתאם לנתונים שאספתם במסע.

אמת	מיתוס	
☐	☐	ים המלח הוא המקום הנמוך ביותר בעולם.
☐	☐	בתוך ים המלח אפשר לשנרקל ולמצוא בעלי חיים.
☐	☐	טעמים של מי ים המלח הוא מלוח בדיוק כמו הים התיכון.
☐	☐	קשה לצוף בים המלח בגלל המינרלים הכבדים.
☐	☐	למי ים המלח ולבוץ שסביבו יש סגולות רפואיות.
☐	☐	מי שרוצה לתפוס צבע ולהשתזף במהירות – ייסע לים המלח.

כל הכבוד!

סיימתם את מסע גילוי ים המלח.
הוסמכתם כ'מומחי ים המלח' באופן רשמי.
כעת אתם מוכנים להרפתקה הבאה!

